

«No he tingut sensació de viure un pseudònim»

Dijous. Vint-i-nou de maig. Plujós. Migdia a Barcelona. Dia de feina. Festa a València —ja sol passar. Can Raimon. Un àtic prop de la Rambla. Ple de llum. Net. Endreçat. Dos Alfaro. Quatre Tàpies. Dos Miró. Un Mompó. Un Viladecans —preciós. Raimon rep a la porta de casa seua amb una encaixada i convida a café. Vol baixar a València a veure la seua mare abans de marxar cap a Roma. S'interessa pels autobusos, pels trens. L'avió no —mareja, diu.

—¿Com ho farem?, ¿de què parlarem?

La pregunta em sobta. Es suposa que l'entrevistat és ell. Mou molt les mans. Acaricia de tant en tant el vidre de la taula. Només es traurà les ulleres una vegada durant les dues hores i mitja que xarrarem. Vesteix bé i seu amb discreció.

—¿Et sembla bé xerrar de l'edat? Si no em fallen els comptes, compliràs quaranta-sis anys d'ací a set mesos. I ho dic perquè crec que s'ha notat un canvi en la teua manera d'aparèixer. Cantes amb jaqueta, musiques de nou les cançons amb molta orquestració, escrius dietaris, publiques llibres de poesia... Tu has comentat alguna vegada que la gent quan et coneix pel carrer sempre et diu que ets més lleig o més baixet del que semblas a l'escenari i que això et fa gràcia, però que et consideren més vell...

—No tinc jo idea d'edat. Jo només vaig fent. No he tingut mai tampoc el mite de la joventut. He estat jove, sóc jove i no m'agrada separar les persones per edats. I crec que per la meua història personal no he viscut problemes d'edats, crisis d'aquelles dels vint anys, els trenta anys, els no-sé-què. Jo he fet els quaranta, els trenta, els vint i els he fets més o menys igual. Ara bé, els altres sí que em veuen d'una manera diferent i, no ho negaré, quan et mires a l'espill veus que han passat unes certes coses a la cara. És allò que deia el senyor Pavese que a partir de certes edats un ja és responsable de la seua cara. Sí, segurament que he canviat, i totes aquestes anècdotes tenen

A poc a poc, molt lentament, la imatge de Raimon ha anat transformant-se, fins i tot plàsticament, durant els darrers anys. Per a ell, però, aquest canvi ha estat quasi biològic i és el canvi en els anys de Ramon Pelegero, o pròpiament de Raimon. Un únic personatge en realitat.

Vicent Partal

el seu sentit. Per exemple, el fet de regravar totes les meues cançons.

Jo he anat fent l'ofici tal com podia i segurament la gent que no ho ha viscut no s'adonarà de la dificultat que ha suposat intentar fer-ho, amb un nivell artístic, en les circumstàncies de la dictadura. No només per les dificultats que aquesta posava, sinó, més profundament, per la dificultat que la gent entengués allò que feies amb la intencionalitat que tu volies donar-li, com un cert nivell artístic. Jo, «Al Vent», vaig estar a punt de no gravar-la pels arranjaments que m'havien fet. Molts discos els vaig gravar en directe perquè així era més fàcil passar la censura, havia estat tot molt complicat. Per això, només vaig poder, vaig decidir endreçar-ho, ordenar-ho com a mi m'hauria agradat entregar-ho i fer el *Raimon. Totes les cançons*. Era, per tant, una idea més que d'assumpció d'un pas del temps, d'intent de perfecció.

Però, clar, això exigia en bescanvi, perdre una certa presència pública. Gastar un temps llarg durant el qual pràcticament no apareixes en públic —van ser deu elapés gravats del vint-i-nou de gener al vint-i-nou d'octubre del mil nou-cents vuitanta —i els canvis que jo he anat assumint lentament, a molta gent, se li presenten de colp. A mi em sorprén per exemple tot això que em comentes de la jaqueta i la corbata perquè no respon a cap decisió premeditada, crec. Als vint anys pots anar més o menys com vols i als quaranta, doncs mira, tot va com va. I per raons molt distintes. També ho faig, això de portar corbata, per passar inadvertit i per traure aquesta idea que un senyor d'esquerreres va mal vestit, porta barba i tot allò. Però crec que vaig vestit com he de vestir i ja està. Jo sóc indiscret perquè em pose dalt d'un escenari, però en la meua vida privada ja m'agrada posar-me a la cua, com fa tothom.

—Molt bé, però no et deu ser massa fàcil això de fer cua i que no et coneixen...

—Molt sovint em passa que en una cua d'un teatre intentes treure l'entrada i algú de la companyia et reconeix i et fa passar. Clar, no pots dir-li que no, semblaria despreciatiu, però la gent de seguida diu: cony, mira aquest. Com si fesses un número. I no l'estàs fent. Per això m'agrada intentar passar desapercebut.

De tota manera, crec que el que passa és que com que la gent no m'ha vist massa en un cert temps, li arriba aquesta imatge de què parlem amb retard. Però per a mi ha estat un procés gradual i, quasibé, de creixement

—Sí, però també depén. Pots fugir d'això. Avui hi ha com una mena d'aparador en el qual has de ser d'una manera o d'una altra, perquè si no, no existeixes. Hi ha noms públics que tenen poca obra i moltíssima presència —això ho conta molt bé Musil.

Hi ha també una necessitat d'oficialització d'aquest aparador i fixa't que quan es parla de cultura es parla més d'espectacle que de cultura. I l'espectacle necessita de *vedettes* i per tant apareix aquesta cosa del *vedettisme*, assumit o no, que jo intente defugir sempre, actitud que em porta molts maldecaps, per cert.

—¿I no creus que, fins i tot el públic, demana això?

—¿I el Raimon escriptor? ¿No és també un canvi? El dietari, el llibre de poemes. Tot això escapa a la imatge clàssica teua i al que se suposa que és un cantant. Més al segon que al primer.

—Sí, però jo sempre he escrit. I això, la gent que em coneix des dels orígens ho sap. A mi sempre m'han interessat les qüestions normals del país, sempre n'he fet una certa reflexió. I de fet jo, quan vaig gravar el primer disc, no pensava que em dedicaria a cantar, això m'ho ha portat el procés que he viscut, però no per això he deixat mai de llegir, o d'escriure.

El que passa és que ara potser es veu una mica més, però en qualsevol

«Quan vaig gravar el primer disc, no pensava que em dedicaria a cantar.»

diguem-ne vegetal. Les cançons que faig avui crec que són més crítiques que les que feia fa deu anys... però jo és que no he parat d'anar fent i els canvis han vingut molt a poc a poc.

Supose també, per una altra banda, que és perquè no em prodigue massa en els mitjans de comunicació. Però, clar és que ara el que busquen és sobretot que opines sobre els canaris, sobre les curses aquestes que es fan per no-sé-què, sobre qualsevol cosa. O que faces de testimoni en el concurs aquell de TV3. I jo així no em veig. Jo em trobe molt incòmode en un tipus de societat que —influència de la televisió, segurament— ens planxa a tots, ens fa passar per la pantalla i aparèixer tots iguals.

—Però, ¿això no és un poc inevitable? El comerç intel·lectual és molt intens a Europa occidental i a finals del segle vint. I és difícil per a un intel·lectual no haver d'opinar sobre qualsevol collonada.

—Jo crec que el públic demana poc en realitat, està molt passiu i s'apunta al que hi ha. Però el que em plantege personalment és que jo, per dificultats de tipus temperamental o el que siga, no veig d'on traure temps per llegir, per reflexionar, per escriure, per fer la feina i, damunt, per mantenir aquesta presència tan sensacional en la vida pública. Jo no puc. Per exemple, l'altre dia amb la festa d'EL TEMPS. Doncs mira, ja no fas res aquell dia perquè et trobes aquest o aquell i acabes quan acabes. Amb la quantitat d'inauguracions, d'exposicions, conferències, presentacions, històries que es fan cada dia en aquesta ciutat, si hagués d'anar a les invitacions que rep, ¡no tindria temps material de fer-ho! I afegeix conferències, pel·lícules... no pot ser. O et fas premierofil, o com s'haja de dir. Ara, si et fas això, no sé com pots traure temps per llegir, reflexionar, escriure amb calma...

cas, jo crec que això també és un cantant. L'únic que fas és canviar una mica d'instrument d'expressió. A la cançó hi ha la paraula, i el treball de la paraula et porta a la reflexió.

—¿Llavors què fem? ¿Millor deixem correr la imatge d'un nou Raimon?

—Home, tampoc no està tan malament tot això. Tot allò del *new look* i tal. Els compartiments socials, les caixetes, ja estan preparades i segurament es tracta d'entrar en una o en una altra. El que és evident és que hi ha una nova fornada de cançons que crec que estan un grau més enllà, en una mena d'espiral, però això és un creixement orgànic. No una jaqueta girada. Una persona normal, a partir dels quaranta, comença a tenir una mínima idea de l'ofici i a saber-ne alguna cosa. Segurament és el moment més dolç de la vida. Has llegit més coses, has viscut més coses, comences a conèixer un poc els entrellats de la vi-

da, de les relacions personals, de la mateixa societat, el *tinglado* de les institucions... si això, ets capaç de portar-ho a una expressió poèticomusical, donarà un tipus de cançó que no tindrà res a veure amb les modes, que segurament serà minoritària però que aporta alguna cosa a l'ofici. Tot això no crec que siga nou en el sentit de trencament. Crec que no hi el trencament. El que sí que hi ha, però, és una evolució i el Raimon d'avui evidentment no és el Raimon dels inicis.

—Deixa'm introduir una curiositat amb això del nom. A tu hi ha molta gent que et diu Raimon, jo mateix...

—La majoria de la gent.

—En canvi, el teu nom és Ramon. ¿No et crea una mena de doble vida, entre, diguem-ne, la vida privada i la pública?

—Mira, a casa em deien Ramon, o Ramonet o, inclús, Ramonsin. Quan vaig anar a escola ja era, des dels deu anys, Pele, del meu cognom: Pelegero. I des d'aleshores fins que vaig acabar la universitat he estat sempre el Pele. Així, la gent que em coneix d'aquest moment sol dir-me Pele. Aquí a Barcelona, en canvi, sempre he estat Raimon. Des del 62 crec que tothom em diu Raimon i la veritat és que com no està massa lluny de Ramon mai no m'ha fet pensar que era un pseudònim. Mai no he tingut sensació de viure un pseudònim. Ara, a València, els amics, l'Eliseu, el Fuster... em diuen Pele. L'Annalisa, perquè em va conèixer allí, també em diu Pele, ma mare i els meus germans em diuen Ramon, la resta de la gent Rai-

mon i ja està. No m'he posat mai cap problema, jo, en això.

—Tancada la curiositat. Tornem a la música: ¿què en penses, de tota aquesta onada de gent que fa rocs i pops en català? ¿Creus que és un símptoma de normalitat la seua existència?

—Jo no crec que siga un símptoma de normalitat que hi haja gent que faça aquest tipus de cançó més o menys intranscendent, per passar l'estona —que crec que està molt bé. El que seria símptoma de normalitat fóra que tinguessen un públic tan majoritari com el tenen en altres cultures. Aquí el problema no està en la producció. No ho ha estat mai.

És normal, això sí, que un tipus de cançó que en altres països és més minoritària aquí siga més majoritària que la cançó *soi-disant* comercial. Això és anormal. Però també crec que ho és a tots els països petits on la minoria més sensibilitzada a un tipus de cançó d'intenció més poètica o cívica resulta que es mou, mentre que, en canvi, el tipus de cançó de consum normal ja ve donada en les grans llengües, per exemple en anglès. I aleshores ho té molt difícil aquesta competitivitat. Però això passa als holandesos i als danesos, i als suecs. Encara que ací la cosa s'enverina perquè el castellà correspon a un estat i el català a una mini-autonomia. I això suposa unes dificultats enormes per a un senyor que vulga fer cançó comercial. Però no solament cançó comercial: diaris, revistes, teatre de cuixa, porno... És molt complicat perquè tot això necessita uns mercats ben amplis i

no serà només amb l'escola que s'aconseguiran. Mira el panorama dels mitjans d'informació: TV3 viu subvencionada, i la por a la televisió privada és perquè vindrà en castellà.

Però resulta que els encarregats del marqueting, això no els preocupa, perquè no se'ls força a veure que han de vendre en català perquè, si no, no venen. Si no mirem això, perdrem de vista la cançó; perquè és fals que un tipus de cançó més intranscendent arribe a més gent. Per desgràcia no arriba. Però no arriba perquè no depèn de la producció que no arribe, sinó de les lleis del mercat, de la resposta del públic. I el que no pot ser és que hàgem de subvencionar allò que en qualsevol altre país no necessita cap subvenció. Aquest és el centre de l'anormalitat: que no funcione allò que a tot arreu funciona. Perquè de realment comercial, en català, n'hi ha ben poques coses. Els llibres tenen tiratges petits que puguen quan són recomanats en les escoles. Però vés a un quiosc de la Rambla i compara la diferència de producció entre català i castellà. I agafa el metro i observa què llegeix la gent. I que es facen enquestes reals de quanta gent veu TV3 i a quines hores, a quins programes i quant es veu la televisió espanyola. A veure si sabem d'una vegada on som i d'on partim per intentar que es modifiqui la situació al nostre favor. I la culpa de tot això ja sé que ve almenys del XVIII cap ací, però també és cert que es manifesta amb força ara, que és quan comença a haver-hi la sensació d'una certa normalitat. O d'una certa esperança de normalitat.

GIMNÀS FEMENÍ

- HIDROTERÀPIA.
- SAUNA.
- SOLÀRIUM (RAIGS UVA).

Pardo

Perruqueria-Belleza

C/. Padilla, 3-6a.

Telèfon 352 39 37 - 46001-València

Centre Carles Salvador

CURSOS PER CORRESPONDÈNCIA

1. Llengua i Literatura:

- Curs d'Iniciació.
- Curso de Iniciación (per a castellanoparlants).
- Curs Bàsic.
- Curs Progressiu de Llengua.
- Curs de Professorat.

2. País Valencià:

- Economia del País Valencià.
- Geografia i Història del País Valencià.

Matrícula oberta durant tot l'any, tret del mes d'agost.

Per a més informació, adreceu-vos al **Centre Carles Salvador**, Moratín, 15, 8a. 46002-València

DOMENECUMBERT

«A veure si sabem, d'una vegada, on som i d'on partim».

La vesprada, com les busques del rellotge, ha anat avançant entre café, paraules i trucades telefòniques que Raimon sempre inaugura amb un «¿Sí?» efusivament sonor. Parlem de les seues ciutats, de Xàtiva, València i Barcelona. A Raimon, li fa por un cert acriticisme que detecta entre els valencians envers aquesta última: «a vegades fa la impressió que han canviat Madrid per Barcelona» i constata que, malgrat viure-hi des del 1966, encara no s'ha adequat al ritme i a la forma «segurament perquè en realitat em passe mitja vida viatjant. Quan estic dos mesos sense moure'm de casa, el cul de seguida comença a inquietar-se». I de projectes, òbviament.

—Ara he acabat el llibre de poemes, que supose que publicaré a l'octubre i que m'ha portat molt de temps d'escriure. De fet, crec que ha estat una de les raons principals que m'ha fet parar de cantar enguany. Però el meu problema és que no puc parar de cada tres anys un, perquè la poesia no dóna ni un duro, ni prestigi o presència, que segur que en té més un cantant. Vull dir amb tot açò que he escrit un llibre per una necessitat pròpia, quasi fisiològica.

I després em ronden dues o tres coses pel cap que m'agradaria fer, però que no tinc temps de fer. Vaig agafant punts i un dia o un altre supose que ho ordenaré.

—I si algú et musica els poemes, ¿què passarà?

—¡Res, home!, ¡ja m'agradaria! Algunes coses, les tindrà ben difícils, però altres seran més fàcils de musicar. Ara bé, mai no se sap. Jo, hi ha hagut poemes que mai he pogut musicar, que no sabia com fer-ho i pensava que era impossible, i un dia m'he trobat que algú ho ha fet i quedava bé. I a l'inrevés. Jo coneixia molta gent que creia que Espriu o Ausiàs Marc eren immiscibles i jo, en canvi, llegint-los, quasi que els cantava. En això de la música segurament hi ha tantes possibilitats com sers humans i allò que a mi em sembla impossible, a un altre, li pot semblar molt factible. A mi, de tota manera, ja m'agradaria fer-ne, d'allò que en diuen lletrista. Estaria bé.

—I —acabe i no insistesc més— aquell quadern de dubtes que has anunciat alguna vegada, ¿el faràs?

—Això va fent-se. El que passa és que no sé si acabarà de tenir forma o no. Ve un poc d'allò del Flaubert, del diccionari d'idees rebudes, doncs en comptes d'idees rebudes es tracta de dubtes. Però dubte fins i tot sobre la forma d'ordenar-lo: ¿frases fetes? ¿alfabètic? Ja veurem què passa.

—En tu el dubte és poc menys que simptomàtic...

—Sí, perquè no m'agrada acceptar les coses tal com vénen. Perquè tinc la impressió que em poden donar gat per llebre molt sovint, sobretot en els problemes col·lectius i que el llenguatge també és una manera de callar. Que moltes vegades es calla més que no es diu. I que tot això s'ha de mirar. □

LES DARRERES NOVETATS D'EDICIONS DE LA MAGRANA

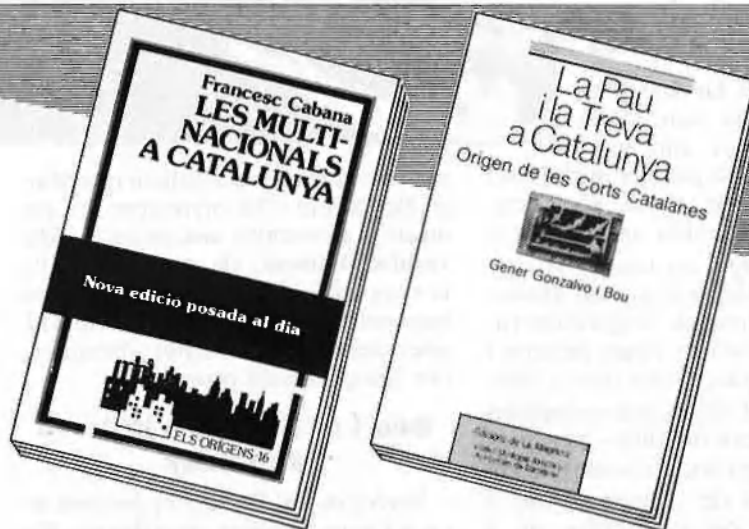
Francesc Cabana. LES MULTINACIONALS A CATALUNYA

Col·lecció «Els Orígens», 16
Més que una reedició: de fet és una nova edició totalment posada al dia amb dades fins a 1986. Una descripció, a partir del coneixement directe, de les empreses multinacionals arrelades a Catalunya

Gener Gonzalvo i Bou. LA PAU I LA TREVA A CATALUNYA Origen de les Corts Catalanes

Curs d'Història de Catalunya, 12
El moviment de Pau i Treva al llarg dels anys, des del segle XI fins que amb Jaume I esdevé la base i el suport de les primeres Corts Catalanes. Alhora, contribució decisiva a la formació i consolidació de l'Estat medieval a Catalunya.

Curs d'Història de Catalunya és una col·lecció fruit de la col·laboració d'Edicions de la Magrana i l'Institut Municipal d'Història, de l'Ajuntament de Barcelona.

De venda a totes les llibreries.

EDICIONS DE LA MAGRANA